

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Ἰγνάτιος Σηλυβρίας ὁ Χορτασμένος. Μεταξὺ τῶν ῥητορικῶν συγγραφῶν γραψάντων Βυζαντινῶν τάσσει ὁ κ. Krumbacher (*Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ. 452) καὶ τὸν Ἰγνάτιον Χορτασμένον, λέγων περὶ αὐτοῦ τάδε· «άνηρ οὐ ἀγνοοῦμεν τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔζησε, γράψας ὑπομνήματα εἰς τὰ Προγυμνάσματα τοῦ Ἀφθονίου, εὑρισκόμενα π. χ. ἐν τῷ Ῥικκαρδιανῷ κώδικι τῆς Φλωρεντίας 58 φ. 1 κ. ἐ. Πρὸς τὰ σημειώματα τοῦ G. Vitelli ἐν *Studi ital. di filol. classica* Τόμ. Β' (1894) σ. 508 καὶ 570 ».

Περὶ τούτου τοῦ Ἰγνατίου Χορτασμένου δυνάμεθα διὰ τινῶν συνδυασμῶν νὰ παράσχωμεν εἰδήσεις τινὰς διασαφούςας πληρέστερον τὰ κατ' αὐτόν. Καὶ πρῶτον εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἀνύπαρκτον Χορτάσιον, οὐ ὁ Boissonade (*Anecdota Graeca* Τόμ. Ε' σ. 354 κ. ἐ.) ἐξέδωκεν ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 1270 τὴν μικρὰν πραγματείαν τὴν ἐπιγραφομένην « Πῶς διαιρήσομεν ὀρθῶς τοὺς γραφομένους ἐν βιβλίοις τῶν γραμματικῶν στίχους, τοῦ Σηλυβρίας, ἡγουν τοῦ Χορτασμίου ». Τὸ δὲ ὄνομα Χορτασμίου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς πραγματείας ταύτης προῆλθεν ἐκ παραναγνώσεως τοῦ ἀληθοῦς ὀνόματος Χορτασμένου ἕνεκα τῆς παλαιογραφικῆς ὁμοιότητος πρὸς ἀπλοῦν, εἰς μῆκος ἐκτεινόμενον ἰ τῶν ἐν συνδυασμῷ γραμμάτων εν, ἣν παρατηροῦμεν καὶ ἄλλοτ' ἐν κώδιξι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Ἴδε π. χ. ἐν τῷ τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου ἀνεκδότῳ Βασιλικῷ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον (Τῶν προσεχῶς ἐκδομένων ὑπ' ἐμοῦ Ἀργυροπουλείων σ. 41 στ. 2) τὴν λέξιν ἀνειμένη τῶν κωδίκων *Vaticanus graecus 1089A*, Ἀμβροσιακοῦ *M 41 sup.* καὶ Μαδριτείου. 115 (4636) γραφομένην ἀνειμίη ἐν τοῖς Παρισιακοῖς 817 καὶ 1191.

Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ Χορτάσιος τῆς Παρισιακῆς βιβλιοθήκης εἶνε ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Ἰγνάτιος Χορτασμένος τῆς Ῥικκαρδιανῆς,

ἦτο δὲ οὗτος ἐπίσκοπος Σηλυβρίας. Τὸν αὐτὸν δὲ πρέπει βεβχίως νὰ ταυτίσωμεν πρὸς τὸν Ἰγνάτιον Σηλυβρίας ἐκείνον τὸν κατὰ τὸν Lequien (*Oriens Christianus* Τόμ. Α' σ. 1139) γράψαντα Βίον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης, σωζόμενον ἐν τῷ κώδικι 19 τῶν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πάπα Πίου Β' περιελθόντων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ.

Ἄλλὰ κατὰ τίνα αἰῶνα ἦτο ὁ Ἰγνάτιος Χορτασμένος μητροπολίτης Σηλυβρίας; Ὁ μὲν Boissonade (ἐνθ' ἀν. σημ.*), περὶ τοῦ παρανεγνωσμένου Χορτασμίου Σηλυβρίας ποιούμενος λόγον, λέγει: *Selymbriae urbis illum episcopum Chorasmium, quae aetate fuerit, ignoro. Sed recentissimum esse qui dixerit, a vero non aberrabit.* Ὁ δὲ Lequien (ἐνθ' ἀν.) γράφει περὶ τοῦ Ἰγνατίου Σηλυβρίας: *quem saeculo proinde decimo quarto vel decimo quinto adulto sedisse oportet.* Ὁρθὴ δὲ φαίνεται ἡ εἰκασία τοῦ τελευταίου τούτου, καθ' ἣν ὁ Ἰγνάτιος ὑπῆρξεν ἀρχιεπίσκοπος Σηλυβρίας τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Καὶ δὴ εἰς αὐτὸν ὑπολαμβάνω ἀναφερομένην μίαν τῶν ἐν τῷ *Vaticanus graecus 914* ἐπιστολῶν Ἰσιδώρου ἱερομονάχου, ὅστις εἶνε ἀναμφηρίστως ὁ ἔπειτα γενόμενος Μονεμβασίας. Εἶνε δὲ αὕτη ἡ τετάρτη τῶν ἐν τῷ κώδικι ἐκείνῳ ἐπιστολῶν τοῦ Ἰσιδώρου, καὶ ἐπιγράφεται *Τῷ Χορτασμένῳ*. Καὶ γράφει μὲν αὐτὴν ὁ Ἰσιδωρος ἐκ τῆς τοῦ Πέλοπος, οὕτω μὲν οὐ πολὺ τῆς ὑμετέρας ἀφεστηκυίας πόλεως, οὕτω δὲ καὶ τῶν οἰκητόρων ἑκατέρας παρ' ἀλλήλας συνεχῶς ἀφικνουμένων, παραπονεῖται δ' ὁμως διὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ σιωπὴν. Ἐκ δὲ τοῦ ἐξῆς χωρίου τῆς ἐπιστολῆς δηλοῦται ἡ λογιότης τοῦ Χορτασμένου: *Ὅτε τοίνυν μηδ' ἡμῶν αὐτῶν ὄντως γράμματα πέμπομεν, οὐ καλὰ μὲν, τῆς σῆς δὲ ἐρωτικὰ ψυχῆς, ποίαν αὐτὸς ἔξεις ἀπολογία, καὶ συχνὰ δυνάμενος πέμπειν καὶ μακρότερα μὲν ἢ συχνὰ, καλλίω δὲ μᾶλλον ἢ μακρά; Γράφε τοίνυν, τῷ τε κάλλει τῶν ἐπιστολῶν εὐφραίνων ἡμᾶς τὴν τε σὴν ὑγίειαν ταύταις ἡμῖν παραδηλῶν, ἣν ἐν τι τῶν καλλίστων ἠγούμεθα.* Ὅτι δὲ ὁ Ἰγνάτιος Χορτασμένος ἐζῆ ἀρχομένου τοῦ 16' αἰῶνος ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ Βατικανικοῦ κώδικος *Reginae Svecorum 6*, ὅστις τῷ

1446 ἀνήκεν εἰς τὸν Δημήτριον Λεοντάρην. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Δ' σ. 313 κ. ε.

— Ἡ Ἐξήγησις εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ζαχαρίου Γεργανοῦ. Τοῦ ἐξ Ἄρτης ὀρμωμένου καὶ ἐπισκόπου ἐν αὐτῇ γενομένου Ζαχαρίου Γεργανοῦ γινώσκομεν παρὰ τοῦ κ. Σάθα (Νεοελ. Φιλολογία σ. 308) καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου (Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις, Ἐν Λειψία. 1871 σ. 47 κ. ε. Ὁρθόδοξος Ἑλλάς. Ἐν Λειψία. 1872 σ. 149 κ. ε.) μόνον ἔργον τὴν τῷ 1622 ἐν Οὐίτεμβέργῃ ἐκδοθεῖσαν Χριστιανικὴν κατήχησιν. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ἔργου τούτου ἔγραψεν ὁ Γεργανὸς Ἐξήγησιν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Σώζεται δὲ ἀπόγραφον αὐτῆς ἐν τῷ Cod. Laud. 77 τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης. Πρβλ. *Coxe Catalogi codicum manuscriptorum bibliothecae Bodleianae pars prima*. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 561 κ. ε., ὅπου εὔρηται καὶ ἡ ἐπιγραφή αὐτῆς, ἣν ἐπαναλαμβάνω ἐνταῦθα, ἐπανορθόνων λάθη τινὰ τοῦ Coxe· «Ἐξήγησις εἰς τὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦ ὑψιλωτάτου θεολόγου ἀποκάλυψιν· ἔγγραφη εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καὶ σωτηρίαν τῶν ὀρθοδόξων Ῥωμαίων παρὰ Ζαχαρίου ἱερέως (διωρθωμένον εἰς ἱερομονάχου) τοῦ Γεργανοῦ (Coxe: Γεργάνου) τοῦ τῆς ἁγίας θεολογίας διδασκάλου καὶ πρωτεκδίκου (διαγεγραμμένον ἐκ πόλεως. Παρὰ Coxe πρωτοδίκου) Ἄρτης, ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας 1626 Αὐγούστου 20». Ὁ δὲ πρόλογος τῆς Ἐξηγήσεως ταύτης, ἀπαλλασσόμενος τοῦ πλήθους τῶν ἀντιγραφικῶν σφαλμάτων, οἷον ἀντέγραψ' αὐτὸν τῷ 1876, ἔχει ὧδε· «Χαῖρε. ἀγαπητὲ ἀναγνώστη. Ἡ ἀγάπη ὅπου ἔχω πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν μὲ ἠνάγκασεν νὰ ἐξηγήσω τὴν τοῦ μακαρίου Ἰωάννου ἀποκάλυψιν διὰ νὰ λάβουν αἱ λαϊκοὶ καρπὸν τινὰ παρὰ αὐτῆς, ὅτι πολλοὶ τὴν διαβάζουσιν καὶ δὲν ἐγνωρίζουσιν οὔτε καταλαμβάνουσιν τὴν τῶν ῥημάτων ἐννοιαν, καὶ εἶναι μεγάλη ἀδολεσχία κατὰ τὸν ἄριστον φιλόσοφον, τὸν μακάριον Παῦλον. Ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἴσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐμοὶ βάρβαρος. Πλὴν πολλοὶ τετυφωμένοι καὶ ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, ὅπου διὰ τὴν φυσικὴν τους κακίαν ἢ διὰ νὰ δεῖξουν εἰς τοὺς ἀπλοῦς πῶς κάτι ἤξεύρουσιν ἢ καὶ διατι ἐποτίσθησαν τὴν ἐν Ῥώμῃ καινοτομίαν θέλουσιν λαλήσει διστραμμένα καὶ στρεβλὰ περὶ τοῦ παρόντος ἔργου, ὡς εἶναι τὸ ἴδιον αὐτῶν. Πλὴν τῶν τοιούτων

σπερμολογήματα οἱ συνετοὶ καὶ θεόφοβοι ἀντὶ οὐδενὸς τὰ ἔχουν. Τὰ λοιπὰ θέλεις εὐρεῖν, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, ἐν τῷ παρόντι ἔργῳ πολλὰ ἐναντία τῆς γραμματικῆς, καὶ ζητῶ παρὰ σοῦ τυγχῶρεσιν, ὅτι Ῥωμαῖος εἶμαι τῇ πίστει, Λατῖνος δὲ τῇ γλώσσῃ. Ἐξρωσθε».

— Σημειώσεις περὶ τῶν δύο προσχυμάτων τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου. Ὁ ἐν Χίῳ δικηγόρος κ. Ν. Γ. Τσελεπίδης ἔγραψεν ἡμῖν τάδε·

«Ἀνέγνων καὶ τὰ δύο χρυσοβούλλα τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου ὑπὲρ τῶν Φλωρεντίνων de Morellis καὶ Fedini, ὡς καὶ τὰς ὑμετέρας κρίσεις. Απορραίνεσθε, ὅτι τὰ εἰς τούτους δοθέντα δικαιώματα διορισμοῦ ταβουλλαρίων καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν νόθων εἰς τὰ δίκαια καὶ προνόμια τῶν νομίμων τέκνων πρέπει νὰ νοήσωμεν ἀναφερόμενα εἰς Φλωρεντίνους διατρίβοντας ἐν τῷ Βυζαντιακῷ Κράτει.

Ἀλλ' ὅμως φρονῶ, ὅτι δὲν εἶνε ἀστήρικτος καὶ ἑτέρα ἐρμηνεία τῶν χρυσοβούλλων, καθ' ἣν τὰ εἰς τοὺς δύο Φλωρεντίνους δοθέντα δικαιώματα ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς διορισμοὺς ταβουλλαρίων διὰ δικαιοπραξίας Βυζαντίων, καὶ εἰς ἀποκαταστάσεις Βυζαντίων νόθων τέκνων εἰς τὰ δίκαια τῶν νομίμων. Καὶ δὴ

Α) Διὰ τοῦ συγχρόνου τοῖς ἀνωτέρω χρυσοβούλλου τοῦ αὐτοῦ Αυτοκράτορος ὑπὲρ τῆς κοινότητος Φλωρεντίας (Act. et dipl. Miklosich et Muller Τόμ. Γ. σελ. 200) παρέχεται εἰς τοὺς Φλωρεντίνους τὸ δικαίωμα ἵνα ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κράτει ἀέχωσι καὶ κούνσουλον ὃν ἂν ἐκλέγηται καὶ πέμπη ἐπ' αὐταῖς ἢ εἰρημένη περιφανῆς κοινότης ὄντα αὐτόχθονα Φλωρεντίνον καὶ ἔχοντα ἄδειαν κρίνειν καὶ ἀποφαίνεσθαι κατὰ τὸν τύπον τῶν ἄλλων κουνσούλων τῶν ἐν τῇ εἰρημένη πόλει τῆς βασιλείας, τῇ Κωνσταντινουπόλει». Ἐπειδὴ δὲ γνωστὸν, ὅτι οἱ ἄλλοι κούνσούλοι ἐδίκάζον τοὺς οἰκείους ὑπηκόους κατὰ τοὺς πατέριους αὐτῶν νόμους, ἔπεται, ὅτι καὶ οἱ Φλωρεντίνοι κατὰ τοὺς πατέριους αὐτῶν νόμους θὰ ἐδικάζοντο, καὶ κατὰ τοῦτους θὰ ἐξητάζετο, ἂν ταβουλλάριός τις εἶχε δικαίωμα νὰ συντάξῃ συμβόλαιόν τι, καὶ ἂν τὸ συνταχθὲν συμβόλαιον ἦτο νόμιμον ἢ οὐχί. Ἄρα δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι διὰ τοῦ ὑπὲρ τῆς Φλωρεντίας χρυσοβούλλου εἶχεν ἤδη ἀποκτήσει ἐμμέσως ἢ πολιτεία αὕτη τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ταβουλλαρίους. Οὗτοι δ' ἔδει, ὡς εἴπομεν, νὰ ἐφαρμόζωσι τοὺς νόμους τῆς πολιτείας αὐτῶν διὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων. διὰ τὴν

ἄλλως, ἐν περιπτώσει συγκρούσεως τῶν Βυζαντιακῶν πρὸς τοὺς τῆς Φλωρεντίας νόμους, ἂν ὑπεχρεοῦτο ὁ δικάζων κούνσουλός να ἐφαρμόσῃ τοὺς Βυζαντιακοὺς, θ' ἀνηρεῖτο τὸ παραχωρηθὲν προνόμιον τοῦ δικάζεσθαι κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους. Ἐνῶ δὲ ταῦτα συνάγονται ἐκ τοῦ ὑπὲρ τῆς Φλωρεντίας χρυσοβούλλου, διὰ τῶν δύο ἐτέρων ὑπὲρ τῶν de Morellis καὶ Fedini ὀρίζεται, ὅτι οὗτοι — οὐχὶ δ' ἡ κοινότης — δικαιοῦνται ἐπ' ἀόριστον — οὐχὶ δὲ μέχρις ὅτου κατέχουσι τὴν ἀρχὴν — να διορίζωσι ταβουλλαρίους οὓς ἂν ἐγκρίνωσιν, οἱ δὲ διοριζόμενοι ἔδει « πάντα τὰ τῆ προρρηθείσῃ ὑπηρεσίᾳ ἀνήκοντα κατὰ νόμους (Βυζαντιακοὺς) καὶ κατὰ τὰ τῶν πόλεων ἔθιμα » — οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοὺς τῆς Φλωρεντίας νόμους — « ποιεῖν . . . . καὶ βασιλικῆ διαβεβαιοῦν καὶ ἐμπεδοῦν ἐξουσίᾳ » — ὥστε πρόκειται μᾶλλον περὶ διορισμοῦ ἄλλων ταβουλλαρίων, καὶ περὶ συντάξεως συμβολαίων ὑπὲρ μὴ Φλωρεντίνων.

Β) Ἄν νόθος τις Φλωρεντίνος διαμένων ἐν Βυζαντίῳ ἀποκαθίστατο διὰ διατάγματος τοῦ κόμητος παλατίνου, τοῦ Φλωρεντίνου de Morellis ἢ Fedini, εἰς τὰ δίκαια νομίμου τέκνου, εἶτα δὲ μετέβαινεν εἰς Φλωρεντίαν, ποία θὰ ἦτον ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ κατάστασις; Θὰ ἐλογίζετο ἐν Φλωρεντίᾳ νόμιμον τέκνον ἢ θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν τοῦ νόθου κατάστασιν; Ἄν τὸ πρῶτον, τότε δεόν να ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ Βυζαντίου Αὐτοκράτορος ἐξετείνετο καὶ πέραν τῶν ὀρίων τοῦ κράτους αὐτοῦ, ὅπερ ἀπαράδεκτον τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον διὰ τῆς παροχῆς τῶν προνομίων εἰς τὰς ξένας ἐθνότητας ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία τοῦ Αὐτοκράτορος εἶχεν ἤδη ὑποστῆ μείωσιν ἐν αὐτῷ τῷ κράτει αὐτοῦ· ἂν δὲ τὸ δεύτερον, ἐπίσης ἀπαράδεκτον, διότι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον βιοῦν ἐν ξένῳ κράτει θὰ εἶχε δικαιώματα ὧν θὰ ἐστερεῖτο ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. — Τοῦναντίον εἰς οὐδὲν ἄτοπον περιπίπτομεν ἂν δεχθῶμεν ὅτι οἱ δύο — ἢ καὶ οἱ ἐννέα — Φλωρεντῖνοι ἄρχοντες γενόμενοι κόμητες παλατῖνοι τοῦ Βυζαντίου καὶ οἴκειοὶ τῆς βασιλείας, ἀνελθόντες δηλαδὴ εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κράτει, ἔλαβαν τὸ δικαίωμα εἴτε διὰ πραγματικῆς ἐνεργουῦς ἀπηρεσίας, εἴτε τιμῆς ἀπλῶς ἐνεκα — ὡς σήμερον αἱ ἐστεμμέναι κεφαλαὶ ὀνομαζόμεναι ἀρχηγοὶ στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν μοιρῶν ξένου κράτους —, να διορίζωσι ταβουλλαρίους διὰ τὰς δικαιοπραξίας τῶν Βυζαντίων, καὶ να νομιμοποιῶσι τὰ νόθα τούτων τέκνα, ἐξαιρέσει

τῶν νόθων τῶν Βυζαντίων ἀρχόντων. Ἡ εἰς ἀλλοδαποὺς ἀνάθεσις ὑπάτων ἀξιωματῶν ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κράτει ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐκ τῆς δεινῆς θέσεως ἐν ἣ τότε τοῦτο εὕρισκετο, ἐπιβαλλούσῃ τὴν περιποίησιν καὶ ἀπονομὴν τιμῶν πρὸς ἐκείνους παρ' ὧν προσεδοκᾶτο συνδρομὴ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἄλλοθεν ἐπικρεμαμένου κινδύνου».

— **Ἰωάννης καὶ Ἰωάσαφ Δορυανός.** Ὁ ἡμέτερος ἐν Λαρίσῃ μαθητὴς, τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας κ. Νικ. Γ. Γεωργάρας, ἐπέστειλεν ἡμῖν τὰ ἐξῆς· «Πρὸς τὰ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 181 σημειωθέντα περὶ τῶν δύο βιβλιογράφων Δορυανῶν ἢ Δορυανῶν ἀντιπαρατίθημι τὸ κατωτέρω σημείωμα, ὅπερ φέρεται ἐν φ. 415⁶ πολυμιγοῦς κώδικος περιέχοντος τὸν βίον, τὰς πράξεις καὶ ἐξήκοντα πέντε ὁμιλίας τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν τέλει δὲ διάφορα χρονικά σημειώματά καὶ ἀποκειμένου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου Σκοπέλου. Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι Ἰωάννης καὶ Ἰωάσαφ Δορυανός εἶναι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς βιβλιογράφος. Ταῦτα δὲ λέγει τὸ σημείωμα· † Χάριν ἐνθυμήσεως τοῦτο γράφω· ὅτι ἐγὼ ὁ εὐτελῆς ἰω^Η ὁ δορυανὸς παρεγενόμενῃ ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ μεγάλου ἀντωνίου τῶν ἀπεζωνῶν, ἐν ἔτει ἀπὸ θεογονίας ,αφξς', ὀκτωβρίῳ α', καὶ γέγονα μοναχός, ἐπικληθεὶς τὸ ὄνομα ἰωάσαφ· ἐν δὲ τῷ ,αφξζψ, ἀπριλλίου λ', τέλειος ἱερεὺς ἀπεψάνθην παρὰ τοῦ τῆς ζακύνθου ἐπισκόπου ὀνόματι παχωμίου. Κατ' ἀκολουθίαν πάντες οἱ κώδικες, οἵτινες ἐγράφησαν διὰ χειρὸς τοῦ Δορυανοῦ, πρὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1566 φέρουσι τὸ ὄνομά του τὸ κοσμικόν, Ἰωάννης, μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον τὸ μοναχικόν Ἰωάσαφ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κώδιξ οὗτος ἐν φ. 414⁶ φέρει τὸ ἐξῆς σημείωμα· † Ἡ παρούσα βίβλος γέγραπται διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἰω^Η τοῦ Δορυανοῦ· καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχέσθαι μοι διὰ τὸν κν: — ,αφξς' ἰουνίῳ κη'.

† Χριστὲ δίδου πονέοντι, τὴν πολύολβον ἀρωγὴν.

— **Βιβλιογράφοι ἐκ τοῦ οἴκου Ζυγομαλά.** Ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Μαρτίνου Κρουσίου πρὸς τὸν Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν, γεγραμμένη ἐκ Τυβίγγης τῇ 1 Ἰουλίου 1600 καὶ σωζομένη ἐν τῷ κώδικι Mh 466 τῆς ἐν Τυβίγγῃ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς· Σὺ δὲ, εἰ δυνατόν, πέμψαις ἱστορικὰ μάλιστα, ἃ τῶν νῦν καιρῶν ἐλληνικὰς, τουρκικὰς, περσικὰς

πράξεις, ἢ γοῦν ἐπιστολάς σοφῶν τῶν παρ' ἡμῖν ἀνδρῶν, ὡς πάλαι ἐποίησας. Γραψάτω δὲ καὶ ἡ κυρία Εἰρήνη, ἡ γλυκυτάτη σου σύζυγος, καὶ ὁ υἱὸς Φώτιος, καὶ ἡ ἀγαπητὴ μελλόνυμφος Σωσάννα, τὰ φίλτατά σου τέκνα, ἵνα καὶ γυναικεῖα χειρόγραφα ἔχω καὶ τούτοις ἐναβρύνωμαι. Ἴδε *Le-grand Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas* ἐν τῷ *Recueil de textes et traductions publié par les professeurs de l'École des langues orientales vivantes*. Ἐν Παρισίοις. 1889 Τόμ. Β' σ. 236.

Τὸν δὲ Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν αὐτὸν ὡς βιβλιογράφον βλέπομεν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης *Miscellaneus 53*, ὅστις, περιέχων δεκαπέντε ἐπιστολάς τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ. Ἴδε *Coxe Catalogi codicum manuscriptorum bibliothecae Bodleianae pars prima*. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 649.

— **Διόρθωσις εἰς τὸ Χρονικὸν τοῦ Παναρέτου.** Ὁ κ. Ἀνδρέας Σκιας ἐπέστειλεν εἰς ἡμᾶς τῇ 10 Νοεμβρίου 1907 τάδε· α' Αναγινώσκων τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ ὑμετέρου Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 271, 11 παρατήρησα, ὅτι ἐν τῷ ἐξῆς χωρίῳ τοῦ Μιχαὴλ Παναρέτου: ὅτε ἐσκοτώθη ὁ αὐτοῦ ραΐμης, ὁ υἱὸς τοῦ Ῥουστέμνη κρύπτεται τὸ τουρκικὸν ὄνομα Ἀβδουρραχίμ, ὥστε διορθωτέον εἰς Ἀφτουρραΐμης». Πρὸς ταῦτα δὲ συμφωνεῖ καὶ ἡ γνώμη τοῦ συναδέλφου κ. Παύλου Καρολίδου, ὅστις εἰς τὴν περὶ τούτου ἐρώτησίν μου ἀπήντησε διὰ τῶν ἐξῆς· α' Ὅτι ἐν ταῖς λέξεσιν αὐτοῦ ραΐμης κρύπτεται τὸ Ἀφτουρραΐμης εἶνε ὀρθότατον. Τὸ ὄνομα, ὅπερ εἶνε ἀραβικὸν καὶ οὐχὶ τουρκικὸν, ἐν τῇ ἀραβικῇ αὐτοῦ μορφῇ εἶνε Ἀβδουλραχίμ, ἐκ τοῦ Ἀβδ=δοῦλος, ουλ=τοῦ, ραχίμ=ἐλεήμονος (θεοῦ). Εἶνε δ' ἐν τῶν ἑκατὸν ἐπιθέτων τοῦ θεοῦ, μεθ' ὧν ἐπιθέτων ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ Ἀλλάχ συντιθέμενον τὸ Ἀβδ=δοῦλος παράγει τὰ 101 εἰς ἀνθρώπους διδόμενα διάφορα ὀνόματα».

— **Διόρθωσις χωρίου τοῦ Χαλκοκονδύλη.** Παρὰ τῷ Λαονίῳ Χαλκοκονδύλῃ ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 349, 1 κ. ε. ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐπιδρομῆς τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τοῦ Τούρκου Τουραχᾶν καὶ τάδε· τούτους μὲν δὴ καὶ γυναῖκας καὶ

παῖδας ἐς Ἄγγιον πόλιν εὐδαίμονα ἀπέστειλε. Ἐν δὲ τῇ λατινικῇ μεταφράσει τοῦ Clauser τὸ χωρίον ἀποδίδεται ὧδε· hos quidem cum liberis et uxoribus misit Angium, urbem opulentam. Ἄλλ' ὀλίγω κατωτέρω γίνεται λόγος περὶ Πατρῶν· προφανὲς ἄρα, ὅτι ἐνταῦθα πρέπει νὰ γράψωμεν Αἴγιον ἀντὶ τοῦ κακῶς φερομένου Ἄγγιον.

— **Ὁ βίος τοῦ Ἀζαρίου Ἰζιγάλα.** Ὁ ἐν Ἄνδρῳ ἡμέτερος μαθητῆς καὶ σχολάρχης κ. Ἰωάννης Βογιατζίδης ἐπέστειλεν ἡμῖν τὰ ἐξῆς «Ἐν Τόμῳ Β' τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 373 ἀπηνθισμέναι ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8232 κώδικος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βρεττανικοῦ μουσείου, περιέχοντος ἐν φ. 132-134 αβίον τοῦ μακαρίτου καὶ ἀοιδίμου Ἀζαρίου, ἀρχιμανδρίτου τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τοῦ ἐκ νήσου Σαντορίνης», ἐδημοσιεύθησαν εἰδήσεις περὶ τοῦ λογίου Θηραίου Ἀζαρίου Ἰζιγάλα. Ἄλλ' ἤδη τῷ 1877 ἐκγραφεῖς ὅλος ὁ βίος οὗτος ἐκ τοῦ αὐτοῦ πιθανώτατα κώδικος, διότι δὲν μνημονεύεται ἀριθμὸς αὐτοῦ, εἶχε δημοσιευθῆ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Ζερλέντη ἐν περιοδικῷ συγγράμματι Παρνασσῶ Τόμ. Α' σ. 893. Περὶ δὲ τοῦ λείποντος ἔτους τελευτῆς τοῦ Ἀζαρίου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 8232 κώδικι ὁ κ. Π. Ζερλέντης, παραλαμβάνων ἐξ ἄλλου κώδικος τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, οὔτινος δὲν μνημονεύει πάλιν τὸν ἀριθμὸν, σημειοῦται ὅτι τοῦτο εἶνε τὸ ,αψμ».

— **Νομοκάνων τῆς μονῆς Μπούρα.** Ἐν τῇ μικρᾷ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Μπούρα μονῆς τῆς Θεοτόκου, κειμένης εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως Λεοντάρη, ἦν ἐπεσκεφθῆν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1907, ἀπόκειται εἰς μόνον κώδιξ. Εἶνε δὲ οὗτος Νομοκάνων εἰς 4ον ἐκ σελίδων 430, οὐ πρῶτον μὲν κεφάλαιον «Περὶ ἀρχιερέως τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθῆς», τὸ δὲ τελευταῖον «Περὶ ὅσα ὀφείλει ὁ ἀναγνώστης ἐνεργεῖν». Ἐν σ. 194 «Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὀσιοτάτων πατριαρχῶν» καὶ κατόπιν «Ἡ γενομένη διατύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ». Ἐν τέλει τὸ σημείωμα τόδε· Οὗτος ἐστὶ Νόμος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ μοναστηρίου Μπούρα τιμώμενον Παναγία καὶ ὅποιος τὸν πάρει νὰ ἔχη τὸν ἀφορισμὸν τῆς· γέγονε δὲ οὗτος διὰ δαπάνης τοῦ ἀγίου καθηγουμένου κυρίου Σεραφίμ Λεονταρίτου Γεωργίου, 1818 Ἰουνίου 21.

— Προσθήκαι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους βιβλιογράφους καὶ κτήτορας κωδίκων. Εἰς τὰ περὶ τούτων γραφέντα ἐν τῷ Δ' Τόμῳ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος σ. 150-187, 303-357 προστεθήτωσαν καὶ τὰ ἑξῆς:

α') Μιχαὴλ Ἀργεῖος Λακών ὑπῆρξε κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον πρὸς τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα βιβλιογράφος τοῦ ὑπ' ἀρ. 27 κώδικος τῆς ἐν Οὐψάλλῃ τῆς Σουηδικῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης, περιέχοντος τὰς τοῦ Αἰλιανοῦ Περί ζῶων ιδιότητος. Ἐν φ. 120^α αὐτοῦ φέρεται τὸ σημείωμα τόδε: [Θ]εοῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Μιχαήλου [Ἀ]ργεῖου Λακῶνου: [ἐ]ν Βουνωνία πόλει [Ἰ]ταλίας· [κ]αὶ ταύτην ἀμυστὶ τὴν βίβλον σὺν πολλοῖς ἄλλοις τὸν ἀριθμὸν ρν' ἐξέγραψα ὑπὲρ πατρίδος καὶ γένους: † [γ]ραφεὶς ἐλεύθερος καὶ χρημάτων ἀνώτερος. Ἴδε τὸ σημείωμα τοῦτο παρὰ *Graux-Martin Notices sommaires des manuscrits grecs de Suède* (Extrait des Archives des Missions 3 serie, tom. XV. Ἐν Παρισίοις. 1889 σ. 340, χωριστοῦ τεύχους σ. 52 κ. ε.) Πρβλ. *Studi Italiani di Filologia classica* Τόμ. I' (1902) σ. 209. Ποῦ δὲ ἀλλαχοῦ ἀπόκεινται τινες ἄλλοι τῶν ὑπὸ τοῦ Μιχαήλου Ἀργεῖου κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν ἀναγραφέντων ἑκατὸν πενήτηκοντα κωδίκων μένει ἄγνωστον ἐπὶ τοῦ παρόντος.

β') Ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀρ. 150 Βαροκκικοῦ κώδικος τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληιανῆς βιβλιοθήκης, περιέχοντος λόγους Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ γεγραμμένου ἐπὶ περγαμηνῆς τὸν δωδέκατον αἰῶνα, φέρεται τὸ σημείωμα τόδε, γεγραμμένον μονοκονδυλικῶς ὑπόμνημα, γράφων ὁ Λακεδαιμονίαις Κωνσταντῖνος διάκονος ἀνάξιος. Τίνος αἰῶνος εἶνε τὸ σημείωμα τοῦτο δὲν λέγει ὁ ἐκδότης αὐτοῦ, ἴσως οὐκ ὀρθῶς ἐν πᾶσιν ἀντιγράψας, *Coxe* (Catalogi codicum manuseriptorum bibliothecae Bodleianae pars prima. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 323). Δηλοῦται δὲ πιθανῶς διὰ τοῦ σημειώματος τούτου κτήτωρ μᾶλλον τοῦ κώδικος ἢ βιβλιογράφος.

γ') Ἡ ἐμὴ εἰκασία, ὅτι ὁ ὑπ' ἀρ. 59 κώδιξ τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἀγγελικῆς βιβλιοθήκης ὁ γραφείς ὑπὸ τοῦ ἱερέως Ἰωάννου Κορυανίτου ἐγράφη τῷ 1442 (ϛϞνα') καὶ οὐχὶ τῷ ϛϞλα', καθ' ἃ ἀνέγνωσαν οἱ ἐκδότες τοῦ καταλόγου ἐν τῷ σημειώματι τοῦ βιβλιογράφου (Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Δ' σ. 187) ἀπεδείχθη ὀρθῆ ἐκ τοῦ ἐπὶ δια-

φانوῦς χάρτου ἀντιγράφου τῆς χρονολογίας, ὅπερ κατὰ παρακλήσιν μου ἀπέστειλέ μοι ἡ διεύθυνσις τῆς εἰρημένης βιβλιοθήκης.

δ') Ὁ ἐν Χίῳ δικηγόρος κ. Μ. Γ. Τσελεπίδης ἀπέστειλε τὴν ἐξῆς παρ' αὐτῷ σημείωσιν, δι' ἧς ὁ μακαρίτης γυμνασιάρχης Χίου Γ. Ζολώτας εἶχε συνοδεύσει τὸ εἰς αὐτὸν παρασχεθὲν περὶ Νικολάου Βουλλωτοῦ Ἀγάλλωνος σημείωμα τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 2005, ὅπερ ἐξεδώκαμεν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 303· «Ὁ Ομοπλ ἐν τῷ ἐπιτόμῳ καταλόγῳ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων, ἀναγνοῦς, φαίνεται, τὰ ἐν τῷ κώδικι μικρογραφούμενα ἐνικολάου βουλλωτοῦ τοῦ ἀγάλλωνος», ἐξέλαβε τὸ Βουλλωτοῦ ὡς ἐπώνυμον τοῦ ἀνδρός, καὶ τοῦτο μὲν ἐξήνεγκε λατ. Βουλλωτῆς ἢ Βουλλωτὸς δι' ἄγνοιαν τῆς ὀνομαστικῆς, παρέλιπε δὲ τὸ ἀγάλλων, ὑπολαβὼν αὐτὸ ἴσως προσηγορίαν ἧς τὴν ἐννοιαν δὲν εὔρισκεν. Ἀλλὰ τὸ μὲν Βουλλωτῆς ἦτο ἀξίωμα, ἐνίοτε καὶ τιμῆς χάριν διδόμενον ἢ ἀπὸ ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας προτερας διατηρούμενον, τὸ δὲ Ἀγάλλων γνωρίζομεν ὅτι ἦτο ἐπώνυμον· ὑπεγράφοντο δὲ οἱ τοιοῦτοι ἀξιωματικοὶ ἀνώτεροί τε καὶ κατώτεροι οὕτω μετὰ τοῦ ἀξιώματος καὶ τοῦ ἐπωνύμου συνήθως, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ μόνου τοῦ ἀξιώματος. Ἔστιν ὅτε δὲ ἀντὶ τοῦ ἐπωνύμου ἔγραφον τὸ τοπικόν των ὄνομα (ἐκ τῆς πόλεως ἢ τοῦ θέματός των), τὸ ὅποιον συχνάκις εἶχον καὶ ὡς ἐπώνυμον (δεῖνα Ἑλλαδικός, Καλαβρός, Ἀρμενιάκος, Θρακῆσιος, Κύπριος, Ἀτταλειάτης, Ἐφέσιος, Σμυρναῖος, Κορίνθιος, Ἀπρηνός).

ε') Ὁ ἐμὸς μαθητῆς κ. Ἰωάννης Βογιατζίδης, σχολάρχης ἐν Ἄνδρῳ, ἀπέστειλέ μοι τὰ ἐξῆς· «Εἰς τοὺς ἐξ κώδικας τοὺς ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σελ. 167-170 ἀναγραφομένους ὡς ἔργα τοῦ Λακεδαιμονίου βιβλιογράφου Μανουὴλ Τζυκανδήλη προσθετέον ἕβδομον τὸν ἐν Μετεώροις νῦν ἀποκείμενον, ἐν τῇ μονῇ Ρουσάνου, ὑπ' ἀριθ. 23 (ἐμῆς ἀριθμήσεως) χαρτῶν κώδικα ὃν εἶδον τῷ 1901. Εἶνε 0,10 X 0,14, ἐκ φύλλων 168 παλαιᾶς ἀριθμήσεως, ἀκέφαλος. Οὗτος ἀτελέστερόν πως ὑπ' ἐμοῦ τότε περιεγράφη, εἰς ἄλλα ἀποβλέποντος καὶ οὐχὶ εἰς σύνταξιν καταλόγου κωδίκων. Ἐν τούτοις ἡ ἐνταῦθα ἐκ τῶν σημειώσεών μου μεταφερομένη περικοπὴ παρέχει ἐννοιάν τινα τοῦ περιεχομένου του.— Ἄρχ. (ἀκέφ.) φ. 1^α ... γιεῖται σοφία καὶ ταύτη διὰ τοῦτο προσέστηκεν οὐδὲν τι πλέον εἰς ὠφέλειαν ἔξει· διαφέρει γὰρ κατ' οὐδὲν ὡς εἰρήκαμεν

ὄψεων ζώντων. Ἐν φ. 11^α ἀπόκρισις Ἰουστίνου· ἄρχ. Ὁ θεὸς ὡσπερ ὄλου ἐστὶ πανταχοῦ καὶ ὄλως ἐν ἐκάστῳ. Ἐπονται ἀποσπάσματα λόγων ἀέκ τοῦ» Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μεγάλου Ἀθανασίου, Ἀνδρέου Κρήτης, Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, μεγάλου Βασιλείου. Ἐν φ. 111^α διήγησις περὶ τοῦ ἐκ Λατίνων πατριάρχου Παύλου· ἄρχ. Ἐτους ἐμβεβηκότες ἐβδόμου καὶ ἐβδομηκοστοῦ ἐπὶ τοῖς ὀκτακοσίοις καὶ ἑξακισχιλίοις ἦκεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Βυζάντιον ἀνὴρ λόγιος Παῦλος ὄνομα.... Ἐν φ. 112^α ἐπιστολὴ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Παῦλον· ἔπονται ἀποσπάσματα λόγων ἀέκ τοῦ». Ἐν δὲ φ. 168^α τὸ ἐξῆς σημείωμα· Ἡ παροῦσα βίβλος, ἐγρᾶφη ἐν τῷ Μυζιθρᾷ, διὰ χειρὸς Μανουῆλ τοῦ Τζύκανδήλη κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐβδομηκοστοῦ ὀγδόου ἔτους. Κατὰ ταῦτα ὁ κῶδιξ οὗτος ἐγρᾶφη τῷ 1370· ἐν τινι δὲ τῶν τελευταίων ἀγράφων μείναντι, ἐσχισμένῳ φύλλῳ ἄλλη χειρὶ ἐγρᾶφη Καντακουζηνὸς ὁ Παλαιολόγος. Ἄδηλον εἶνε ἂν αἱ λέξεις αὗται ἐγρᾶφησαν ἐν ᾧρα σχολῆς ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, διατρίβοντος τότε ἐν Μυστρᾷ, ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς κτήτορος τοῦ κώδικος ἢ ἀπλῶς ἀναγνώστου».

— **Προσθήκαι εἰς τοὺς Ἀθηναίους βιβλιογράφους.** Εἰς τὰ ἤδη ὑπ' ἐμοῦ κατὰ διαφόρους περιστάσεις γραφέντα περὶ Ἀθηναίων βιβλιογράφων καὶ κτητόρων κώδικων (Πρβλ. τελευταῖον Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Δ' σ. 123, 486) προστεθήτωσαν τὰ ἐξῆς·
 α') Ἀρμόνιος ὁ Ἀθηναῖος πλὴν τῶν ἄλλων κώδικων ἔγραψε καὶ τὸν ἐν τῇ Ἀμβροσιακῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μεδιολάνου κωδ. G 61 sup. (*Martini-Bassi Catalogus codicum graecorum Bibliothecae Ambrosianae*. Ἐν Μεδιολάνῳ. 1906 Τόμ. Α' σ. 403), περιέχοντα συγγραφὰς ἀριστοτελικὰς.

Ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται τὸ σημείωμα τόδε· Αὕτη ἡ βίβλος ἐστὶν Ἀρμονίου τοῦ Ἀθηναίου, εἶτα δὲ κατωτέρω ἄλλη χειρὶ τοῦ νῦν λεγομένου Μουράδ Ῥίμ. Εὐρίσκομεν κατὰ ταῦτα ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ τὴν αὐτὴν ἐκείνην προσθήκην τοῦ νῦν λεγομένου Μουράδ Ῥίμ, περὶ ἧς ὡς πολλάς παρεχούσης δυσχερείας πρὸς ἐρμηνείαν ἐγράψαμεν τὰ δέοντα ἐν τοῖς Ἀθηναίοις βιβλιογράφοις,

(Ἐπετηρίδος Παρνασσού Τόμ. 5', 1902 σ. 187, χωριστοῦ τεύχους σ. 31).

6) Νικόλαος Καρύκης ὁ Ἀθηναῖος μελωδὸς ἔγραψε τὸν ὑπ' ἀρ. 287 κώδικα τῆς μόνῃς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, περιέχοντα σὺν τοῖς ἄλλοις α' Ἐγκώμιον πεζὸν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ποιηθὲν τὸ μὲν μέλος παρ' εὐτελοῦς τινος Νικολάου τοῦ Καρύκειως, τὰ δὲ γράμματα παρ' εὐγενοῦς γυναικὸς τὰ πρῶτα φερούσης Ἀθήναζε, ἧς ἡ κλῆσις 'Ρεσοῦλα η'. Τίς ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐγράφη ὁ κώδιξ καὶ τίνα τᾶλλα αὐτοῦ περιεχόμενα δὲν λέγεται ὑπὸ τοῦ τάνωτέρω σημειώσαντος Ν. Βένη (Κατάλογος τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Ἀραονείᾳ μόνῃς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἐν Ἐπετηρίδι Παρνασσού Ἔτ. Θ' (1906) σ. 76 σημ. 2, χωριστοῦ τεύχους σ. 36).

— **Παραρράματα.** Ἐν τοῖς διακοινωθεῖσιν ὑπὸ τοῦ κ. Νικ. Γ. Γεωργάρα ἐν Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμῳ Β' σ. 509 στ. 18 μετὰ τὸ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσθετέον Δημήτριον, ἐν δὲ σ. 510 στ. 5 ἀντὶ ἰδέται γράφε ἰδέτε. Ἐν δὲ τῷ Δ' Τόμῳ διορθωθήτωσαν τὰ ἑξῆς: Ἐν σ. 24 στ. 7 ἀντὶ 1413 γράφε 1415, στ. 12 ἀντὶ 1423 γράφε 1422 — ἐν σ. 65 στ. 20 ἀντὶ συστάση γράφε συστάσης — ἐν σ. 75 στ. 15 ἀντὶ Ἀνατολικοῦ γράφε Ἀνατωλικοῦ — ἐν σ. 84 σημ. 4 πρόσθεσ καὶ Σάθα Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης Τόμ. Γ', σ. 560 — ἐν σ. 91 στ. 1 ἀντὶ αὐτὸν γράφε αὐτὴν — ἐν σ. 160 στ. 10 πρόσθεσ, ὅτι τὸ σημείωμα τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 708 εὐρηται ἐν φ. 223^{α-6} — ἐν σ. 175 στ. 7 μετὰ τὰς λέξεις ἀδελφὸς τοῦ Μανουῆλ πρόσθεσ μάλλον δὲ ἦτο πατὴρ αὐτοῦ — ἐν σ. 209 στ. 14 ἀντὶ 1863 γράφε 1683 — ἐν σ. 297 στ. 12 ἀντὶ Φλωρεντίνου γράφε Φλωρεντίνου — ἐν σ. 316 στ. 10 ἀντὶ CCCCXLXI γράφε CCCCXLIX — ἐν σ. 332 στ. 22 ἀντὶ 487^β 487^α κ. ε. — ἐν σ. 381 σ. 7 ἀντὶ 112 γράφε 113 — ἐν 388 στ. 11 ἀντὶ Ἀνδρονίκου γράφε Θωμᾶ — ἐν σ. 408 στ. 7 διάγραψε τὰς λέξεις Παρενθέτου Πίνακος Θ' ἀρ. 4 — ἐν σ. 427 στ. 1 ἀντὶ ἔνδεκα γράφε δώδεκα καὶ ἐν σημειώσεων στ. 2 ἀντὶ *Bandiniil* γράφε *Bandini*.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, ἐπεκτείνουσα τὰς πρὸς ἀνέγερσιν καὶ συντήρησιν τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων ἐργασίας, προέβη τὸ παρελθὸν θέρος καὶ εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνίου διὰ τοῦ διευθύνοντος τὸ ἔργον τοῦ Μυστρᾶ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

Ὁ μεσημβρινὸς τοῖχος τοῦ ναοῦ ἔχει παρεκκλίνει τῆς καθέτου ἐκ συνεχῶν σεισμικῶν δονήσεων, παρείχε δὲ πάντοτε κίνδυνον καταπτώσεως. Ὁ ἀπέναντι Β. τοῖχος, εἶχεν ὑποστηρίχθῃ ἄλλοτε δι' ἀντηρίδων ὀγκωδῶν καὶ ἀκόμφων ἐκ τοιχοποιίας. Αἱ ἀντηρίδες αὗται καὶ ἠλλοίωσαν τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τοῦ μνημείου καὶ τὸν κίνδυνον ἐπηύξησαν ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν ἐτοιμόρροπον Ν. τοῖχον ἀποκρούσεως εἰς ἐνδεχομένας σεισμικὰς δονήσεις.

Ἐπεινοήθη τρόπος ὑποστηρίξεως, ὃ ὁποῖος προεφύλαξε τὸν ναὸν ἀπὸ τοῦ διπλοῦ τούτου ἀτόπου. Ὑψηλὸν ἀβαθὲς ἀψιδωτὸν πρόθυρον εἶνε προτετειχισμένον πρὸ τῆς σημερινῆς εἰσόδου τοῦ μεσημβρινοῦ τοῖχου. Ἐκατέρωθεν τῶν παραστάδων, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν τὸ πρόθυρον, συνεκράτησαν τὸν κεκλιμένον τοῖχον ὑψηλοὶ σιδηροὶ ὀρθοστάται χιαστοῦ ἀμερικανικοῦ συστήματος. Οἱ ὀρθοστάται οὗτοι, ἀποτελοῦντες δύο ζεύγη, ἐπακτώθησαν στερεῶς εἰς τὸ ἔδαφος, συνεδέθησαν δὲ, εἰς διάφορα σημεῖα καὶ καθ' ὅλον τὸ ὕψος, διὰ σιδηρῶν συσφιγκτήρων, πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ βάρθρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ὁ τροῦλλος, κάθετα καὶ ἀκλόνητα παραμείναντα. Ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἀφανῶς σιδηραὶ ἀντηρίδες προσωθοῦσι τοὺς ὀρθοστάτας πρὸς τὸν τοῖχον, συνδεομένους εἰς τὴν κορυφὴν διὰ σιδηρῶν ράβδων πρὸς τὴν σιδηρᾶν στεφάνην τὴν περιθέουσαν τὸν ἀκόμφω, ἀλλὰ στερεῶς πρὸ ἐτῶν ἀνακτισθέντα τροῦλλον. Οὕτως ἡ στερευωτάτη σύνδεσις τοῦ Ν. τοῖχου πρὸς τὸ κεντρικὸν σταθερὸν τετράγωνον τοῦ ναοῦ συνεκρατήθη καὶ αὕτη πρὸς τὸ ὅλον οἰκοδόμημα, μετὰ τοῦ ὁποῖου ὁ κεκλιμένος τοῖχος ἀπετέλεσεν ἓν ὅλον συναπάρτημα. Συνάμα δὲ οὐδεμίαν ἠλλοίωσιν ὑπέστη ἡ ἀρχαϊκὴ ὄψις τοῦ μνημείου.

Καὶ ἄλλαι προχειρότεραι ἐργασίαι στερεώσεως ἐγένοντο εἰς τὰ ἐρείπια τῆς μονῆς. Ὑπεστηρίχθησαν πυργίσκοι τοῦ Β. παλαιοτάτου περιβόλου τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὸ παρεκκλήσιον τοῦ νεκροταφείου τῶν μοναχῶν καὶ ἄλλοι καταρρέοντες τοῖχοι. Πρὸ δὲ τοῦ Α. περιβόλου ἐσκάφη χάνδαξ μακρὸς πρὸς προφύλαξιν τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ ἀπὸ τῶν κατακλυζόντων αὐτὰ ὀμβρίων ὑδάτων. Οὕτως ἐξησφαλίσθη ἀπὸ παντὸς κινδύνου ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐρείπια τῆς μονῆς τοῦ Δαφνίου, ὅπου εἰς τὸ μέλλον, μετὰ τὴν ἐπείγουσαν ὑποστήριξιν ἄλλων μνημείων, θὰ ἐκτελεσθῶσιν εὐρύταται ἐργασίαι.

Ἐν δὲ τῷ Μυστρᾷ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἀνεστυλώθη μέχρι τοῦ τροῦλλου. Κατὰ τὴν εἰς τὸ Δαφνὶ ἀπουσίαν τοῦ κ. Ἀδαμαντίου ἐξετελέσθησαν ἐκεῖ συμφῶνως πρὸς τὰς ὁδηγίας του ἀπλούστεραι ἐργασίαι στερεώσεως μνημείων ὀλιγώτερον σημαντικῶν. Οὕτως ὑπεστηρίχθησαν τοῖχοι ἐτοιμόρροποι τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσματος τῆς βυζαντινῆς πύλεως, τὸ ἐστιατόριον καὶ ἄλλα παραρτήματα τῆς μονῆς τοῦ Ἀφεντικοῦ καὶ τινες σαθροὶ τοῖχοι τοῦ μικροῦ ναοῦ τῆς Ἰνυαγγελιστρίας. Τοιχογραφίαι ἀποτριβόμεναι ἐστερεώθησαν, περιστεφανωθείσαι διὰ τσιμέντου. Εὐρύτατος δὲ ναὸς ἄξιος λόγου τῶν πρώτων χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, ὁ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐξεχωματώθη καὶ ἐπεφάνη ἐν τῷ παλαιῷ αὐτοῦ ῥυθμῷ.

— Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δαφνίου ἀπέστειλεν ἡ Γενικὴ Ἐφορὴ τὸν κ. Ἀδαμαντίου εἰς Πάρον καὶ Σίκινον πρὸς ἐξέτασιν ἐτοιμορρόπων βυζαντικῶν μνημείων. Ἐν Πάρῳ, ἐν τῷ παλαιοτάτῳ ναῷ τῆς Ἐκατονταφυλιανῆς σώζεται μοναδικὸν μνημεῖον τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, τὸ θαυμάσιον ἐκ μαρμάρου κιβώριον τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐν δὲ Σικίνῳ ἄλλο ἀξιοσπούδαστον μνημεῖον, παλαιὸς δωρικὸς ναὸς τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, μεταβεβλημένος εἰς βυζαντικόν, ἐστεγασμένος καὶ διὰ τροῦλλον.